

ביקורת חשבונות ובעיות ביקורת מיוחדות

בחינת מועצת רואי חשבון

מועד קיץ 2015

בחינה שהתקיימה ב – 5 באוגוסט 2015

מוגש בשירות "מיומנות" לסטודנטים הניגשים לבחינת המועצה

שאלה מס' 1 - 15 נקודות

משרדך מונה, החל משנת 2014 כרואי חשבון מבקרים של חברת אייר קונטרול בע"מ (להלן - "החברה"), שהינה חברה רשומה בישראל, העוסקת בפיתוח, יצור ושיווק של מערכות לטיהור אוויר. בשנים האחרונות, הועברה רוב פעילות החברה ליוון ולאיטליה, כאשר הפעילות בישראל מתרכזת בעיקר במחקר ובפיתוח של המערכות, ובייצור ושיווק מערכות לטיהור אוויר לשימוש מקומי.

פעילות החברה באיטליה נעשית באמצעות חברת בת AIR CONTROL ITALIA SPA (להלן - "חברת הבת"). החברה מחזיקה ב-83% מהבעלות והשליטה בחברת הבת, כאשר יתרת אמצעי הבעלות והשליטה מוחזקת ע"י גוף איטלקי.

פעילות החברה ביוון נעשית ע"י החברה, כאשר לצורך זה הוקם סניף של החברה ביוון, המופעל ומנוהל ע"י צוות יווני (להלן - "הסניף ביוון"). לסניף ביוון מערכת חשבונות עצמאית, ונערכים לו דוחות כספיים שנתיים מבוקרים, ומידע כספי לתקופות ביניים סקור.

לחברת הבת ולסניף ביוון מונו רואי חשבון מבקרים מקומיים, המבקרים את הדוחות הכספיים השנתיים, סוקרים את המידע הכספי לתקופות ביניים, ומבקרים את אפקטיביות רכיבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של ישויות אלה.

להלן טיוטות דוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של החברה לשנת 2014, ודוח רואה החשבון המבקר בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2014, שהוכנו ע"י עוזרך והוגשו לחתימתך:

יותם ארליך ושות', רואי חשבון

רח' בן יהודה 22, תל-אביב, 6192806, 03-3557676, פקס' 03-3557677

ERLICH@ERLICH.AC.COM

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של אייר קונטרול בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של אייר קונטרול בע"מ (להלן - "החברה") ליום 31 בדצמבר 2014, ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים בשנה שהסתיימה באותו תאריך. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2013 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, הנכללים בדוחות כספיים אלה בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים, אשר הדוח שלהם עליהם מיום 31 במרץ 2014, כלל הסתייגות באשר להעדר מידע בדבר עסקאות עם צדדים קשורים בחברה.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברת בת (להלן - "חברת הבת") ושל סניף החברה ביוון (להלן - "הסניף ביוון"), שאוחדו, ואשר נכסיהם הכלולים באיחוד מהווים כ-78% מכלל הנכסים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2014, והכנסותיהם הכלולות באיחוד, מהוות כ-81% מכלל ההכנסות המאוחדות לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014, הדוחות הכספיים של חברת הבת ושל הסניף ביוון, בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים, שדוחותיהם הומצאו לנו, וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין ישויות אלה, מבוססת על דוחות רואי חשבון אחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו, ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והוועדה לבחינת דוחות כספיים של החברה, וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה, אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

הדוחות הכספיים של חברת הבת נערכו לפי כללי חשבוונאות מקובלים באיטליה (ITALIAN GAAP) ולא בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). לא קיבלנו מרואי חשבון המבקרים של חברת הבת, דוח המפרט את הפערים בין כללי החשבוונאות דלעיל, ככל שהם מתייחסים לדוחות הכספיים של חברת הבת.

בדוח שקיבלנו מרואי החשבון המבקרים של הסניף ביוון, נכללה הפניית תשומת לב בשל הרעה מהותית במצבו הכספי של הסניף, בגלל הקטנה הכנסות והגדלה בחובות האבודים והפרשה לחובות מסופקים של לקוחות, וזאת עקב הרעה במצב הכלכלי ביוון.

לדעתנו, פרט לאמור לעיל, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה ושל החברה הבת שלה ליום 31 בדצמבר 2014, את תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן בשנה שנסתיימה באותו בתאריך, בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים). התש"ע-2010.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב כדלקמן:

1. לחקירה המתנהלת נגד החברה על ידי המשרד להגנת הסביבה, בשל שימוש, לכאורה, בחומרים מסוכנים בתהליך טיהור האוויר.
2. לביאור 1 בדבר הרעה מהותית אפשרית במצבו הכספי של הסניף ביוון, העלולה להעמיד בספק את המשך קיומו כעסק חי.
3. לליקויים בבקרה הפנימית, שהתגלו ע"י המבקר הפנימי של החברה, בנהלי רישום ההכנסות וטיפול בחובות לקוחות בחברת הבת.
4. לאמור בפרק 7.3.4 בתיאור עסקי התאגיד בדוח הדירקטוריון של החברה, בדבר מצבה הכספי של החברה וחשיפתה למצב הכלכלי ביוון.

ביקרנו גם, בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי", רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2014 ולשנה שנסתיימה באותו תאריך, והדוח שלנו בעניין זה כלל חוות דעת מסויגת בדבר האפקטיביות של רכיבי בקרה שונים.

יותם ארליך ושות', רואי חשבון

תל-אביב, 25 במרץ 2015

יותם ארליך ושות', רואי חשבון

רח' בן יהודה 22, תל-אביב, 6192806, טל' 3557676, פקס' 03-3557677

ERLICH/@ERLICH.A

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של אייר קונטרול בע"מ

בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי בהתאם לסעיף 9ב(ג) בתקנות ניירות ערך

(דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970

ביקרנו רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של אייר קונטרול בע"מ (להלן "החברה") ליום 31 בדצמבר 2014 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, רכיבי בקרה אלה נקבעו כמוסבר בפיסק הבאה. הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכתם את האפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי, המצורפת לדוח התקופתי לתאריך הנ"ל. אחריותנו היא לחוות דעת על רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו. לא בדקנו את האפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של חברת הבת ושל סניף החברה ביוון (להלן: הסניף ביוון) שאוחדו, אשר נכסיהם והכנסותיהם הכלולים באיחוד מהווים כ-78%, וכ-81%, בהתאמה, מהסכומים המתייחסים בדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2014 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך. האפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של אותן ישויות בוקרו על ידי רואי חשבון מבקרים אחרים, שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לאפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של אותן ישויות, מבוססת על דוחות רואי החשבון המבקרים האחרים.

רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי שבוקרו על ידינו נקבעו בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי" (להלן - "תקן ביקורת 104"). רכיבים אלה הינם: (1) בקרות ברמת הארגון, לרבות בקרות על תהליך העריכה והסגירה של דיווח כספי ובקרות כלליות של מערכות מידע, (2) בקרות על מכירות ולקוחות ו-(3) בקרות על המלאי (כל אלה יחד מכונים להלן - "רכיבי הבקרה המבוקרים").

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקן ביקורת 104. על פי תקנים אלו נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה לזהות את רכיבי הבקרה המבוקרים, ולהשיג מידה סבירה של ביטחון אם רכיבי בקרה אלה קויימו באופן אפקטיבי מכל הבחינות המהותיות. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, זיהוי רכיבי הבקרה המבוקרים, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית רכיבי הבקרה המבוקרים, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של אותם רכב בקרה בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו, לגבי אותם רכיבי בקרה, כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. ביקורתנו התייחסה רק לרכיבי הבקרה המבוקרים, להבדיל מבקרה פנימית על כלל התהליכים המהותיים בקשר עם הדיווח הכספי, ולפיכך חוות דעתנו מתייחסת לרכיבי הבקרה המבוקרים בלבד. כמו כן, ביקורתנו לא התייחסה להשפעות הדדיות בין רכיבי הבקרה המבוקרים לבין כאלה שאינם מבוקרים, ולפיכך, חוות דעתנו אינה מביאה בחשבון השפעות אפשריות כאלה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון המבקרים האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו בהקשר המתואר לעיל.

בשל מגבלות מובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי בכלל, ורכיבים מתוכה בפרט, עשויים שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהו, חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות, בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות, או הנהלים תשתנה לרעה.

להלן ליקויים וחולשות שנמצאו ברכיבי הבקרה המבוקרים:

1. ליקויים בבקרה הפנימית בפעילות חברת הבת באשר לנהלי רישום ההכנסות וטיפול בחובות לקוחות.
2. לא התקיימו ישיבות דירקטוריון בחברה כנדרש בחוק, לרבות העדר מניין חוקי לקיום חלק מהישיבות.

3. מחלק מתקופת הדוח לא היה מבקר פנימי לחברה.

לליקויים ולחולשות הנ"ל, לא הייתה השפעה על הדיווח הכספי של החברה והחברה הבת שאוחדה.

לדעתנו, פרט לליקויים וחולשות שזוהו לעיל, החברה קיימה באופן אפקטיבי, מכל הבחינות המהותיות, את רכיבי הבקרה המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2014 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ליום 31 בדצמבר 2014 לשנה שהסתיימה באותו תאריך, והדוח שלנו מיום 25 במרץ 2015, כלל חוות דעת מסויגת על אותם דוחות כספיים, בהתבסס על ביקורתנו ועל דוחות רואי החשבון המבקרים האחרים.

יותם ארליך ושות', רואי חשבון

תל אביב, 26 במרץ 2015

נדרש:

1. פרט והסבר את הליקויים הקיימים בטיוטת דוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של אייר קונטרול בע"מ, ונסה מחדש את הקטעים הרלבנטיים בדוח המחייבים ניסוח מחדש.

2. פרט והסבר את הליקויים הקיימים בטיוטת דוח רואה החשבון המבקר בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של אייר קונטרול בע"מ, ונסח מחדש את הקטעים הרלבנטיים בדוח המחייבים ניסוח מחדש.

הערה: לצורך התשובה הינך רשאי להניח הנחות רלבנטיות וסבירות, המתבססות על נתוני השאלה, ככל שנדרש.

שאלה מס' 2 – 8 נקודות

חברת אחזקות מאופיינת, בדרך כלל, בהשקעותיה בחברות מוחזקות הכוללות חברות בנות מאוחדות, ו/או חברות כלולות, שההשקעה בהן מוצגת בדוחות הכספיים על פי שיטת השווי המאזני (להלן-"חברת אחזקות" ו"חברות מוחזקות"). קיימים מצבים, בהם רוב החברות המוחזקות מבוקרות ע"י רואי חשבון מבקרים אחרים.

נדרש:

1. פרט והסבר, מה הם הדגשים בביקורת ונהלי הביקורת העיקריים, שיש ליישם בביקורת של חברת אחזקות, שעיקר פעילותה הינה אחזקה בחברות מוחזקות, שרובן מבוקרות ע"י רואי חשבון אחרים.
2. פרט את המסמכים שעל רואה החשבון המבקר של חברת האחזקות לקבל מרואי החשבון המבקרים של החברות המוחזקות, לצורך מתן חוות דעתו על הדוחות הכספיים של חברת האחזקות, ואת תכנם.
3. פרט והסבר, האם תשובתך לסעיף 1 לעיל תשתנה, אם חברת האחזקות הינה חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

שאלה מס' 3 – 10 נקודות

חלק א' - 5 נקודות

בספר לימוד "ביקורת דוחות כספיים" נכתב כדלקמן: "התאמת חשבונות הבנקים מהווה אמצעי בקרה פנימי חיוני, וכן כלי עזר לרואה החשבון בעת ביקורת הדוחות הכספיים".

נדרש:

1. הסבר את המובאה דלעיל, ופרט את נהלי הביקורת שעל רואה החשבון המבקר ליישם בעת בדיקת התאמת חשבונות הבנקים שנערכה ע"י הגוף המבוקר.
2. פרט והסבר את הקריטריונים לדגימת סכומים הפתוחים בהתאמת הבנק, לצורך בדיקת התאמות הבנק במסגרת הביקורת של דוחות כספיים.

חלק ב' - 5 נקודות

להלן תיאור של אירועים ומצבים שונים, בלתי תלויים זה בזה, המתייחסים לחברות שונות, שבהם נתקלו רואי חשבון מבקרים, במסגרת ביקורת של דוחות כספיים:

1. לקראת החתימה על הדוחות הכספיים של חברת אלפא בע"מ, גילה חשב החברה כי קיים הפרש גדול בין יתרת חשבון החברה הרשומה באישור הבנק, לבין יתרת חשבון הבנק הרשומה בספרי החשבונות של החברה, החשב התלונן בפני רואה החשבון המבקר של החברה, על כך שהמבקר לא דאג שתהיה התאמה מלאה וזהות ביתרות הבנק, בין הרשום בספרי החשבונות של החברה לבין הבנק.
2. מהלך ביקורת חשבונות הקופות והבנקים של חברת בתא בע"מ, לא נבדקו חשבונות בנק מסויימים, וכן לא נבדקו חשבונות הקופות הקטנות של החברה, עקב העדר מהותיות של יתרות חשבונות אלה בדוחות הכספיים.
3. במהלך ביקורת חשבון הקופה הקטנה של חברת גמא בע"מ, נמצא כי חלק מהותי מחשבונות אחזקת רכב החברה הצמוד לסמנכ"ל החברה משולמים באופן קבוע באמצעות הקופה הקטנה.

4. במהלך ביקורת חשבונות הבנק של חברת דלתא בע"מ, נמצא כי התאמות הבנק של כל חשבונות החברה נעשות דרך קבע ע"י מנהל החשבונות הראשי של החברה, ללא מעורבות של גורם נוסף מהחברה. מנהל החשבונות תירץ זאת באחריות והמקצועיות הרבה הנדרשות בעריכת התאמות אלה, וכי אינו סומך בעניין זה על כל גורם אחר במחלקתו.

5. במהלך ביקורת חשבונות הבנק של חברת זטא בע"מ, נמצא כי ביומיים שלפני ואחרי תאריך המאזן, בוצעו העברות כספיות בסכומים של מאות אלפי דולרים בין חשבונות הבנק של החברה בישראל לחשבונות בנק של החברה בחו"ל, ולהיפך.

נדרש:

פרט והסבר כיצד יש לנהוג בכל אחד מהאירועים והמצבים שתוארו לעיל, ומה השפעתם על תהליך הביקורת של הדוחות הכספיים (יש להתייחס בתשובה לכל אירוע/מצב בנפרד).

שאלה מס' 4 - 7 נקודות

תהליך ההתדרדרות של המצב הכספי של חברה הינו, בדרך כלל, ממושך, ואינו נובע מאירוע חד פעמי. יש והוא מסתיים בהסדרי חוב עם נושי החברה, ויש והוא מסתיים בקריסתה של החברה ופירוקה. כדי להגן על ציבור המשקיעים והנושים בחברה, מן הראוי שיינתנו אותות אזהרה בדיווחיה הכספיים והאחרים של החברה, ובחוות דעת רואי החשבון המבקרים שלה, בהתאם לנסיבות, באשר למצבה של החברה, וכל זאת מבעוד מועד (להלן-"אותות אזהרה").

נדרש:

1. פרט והסבר את הדרכים והנסיבות בהן על הדירקטוריונים של חברות ציבוריות, שמניותיהן נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, ועל רואי החשבון המבקרים שלהן, לדווח לציבור המשתמשים בדוחות הכספיים על ההידרדרות של המצב הכספי של החברות (האופן בו ניתנים/מוצגים אותות האזהרה).

2. הסבר את המושג "אמות מידה פיננסיות" ("COVENANTS"), ואת הקשרו לתהליך הביקורת של הדוחות הכספיים.

3. פרט והסבר את המאפיינים של המידע בדבר "העסק החיי", האמור להיכלל בדוחות הכספיים של תאגידים, בהם קיים ספק משמעותי באשר ליכולתם להמשיך לפעול כעסק חי.

שאלה מס' 5 - 10 נקודות

ענה בקצרה על מגוון השאלות הבאות (נמק ובסס את תשובותיך):

1. הסבר את מהותו ותפקידו של "רואה חשבון מעיין" בהקשר לדוחות הכספיים של הרשויות המקומיות.
2. האם רשאי רואה חשבון להסמיך את אחד מעובדיו השכירים, שהינו רואה חשבון, לחתום בשמו על דוח רואה חשבון המבקר על דוחות כספיים, או על חוות דעת אחרת?
3. האם רשאי רואה חשבון לשמש כרואה חשבון מבקר של חברה פרטית, לה הוא מספק שירותי הנהלת חשבונות?
4. האם בעת החלפת רואי חשבון מבקר, חייב רואה החשבון החדש לקבל את הסכמתו של ר"ח החשבון שקדם למינויו, לפני התחלת מתן שירותים לגוף המבוקר?
5. האם רשאי רואה חשבון ליעץ לגוף המבוקר ע"י רואה חשבון אחר, והאם הוא חייב לקבל מראש את הסכמתו של רואה החשבון המבקר של אותו גוף לכך?
6. האם רשאי רואה חשבון לסייע לחברה, שדוחותיה הכספיים מבוקרים על ידו, בעריכת ראיונות ובמינויים של מועמדים לתפקיד חשב החברה?
7. האם רשאי רואה חשבון להיענות לבקשת חברה, שדוחותיה הכספיים מבוקרים על ידו, לחתום על הסכם סודיות, בו יתחייב לשמור בסודיות מלאה, וללא כל סייג, על כל מידע שייחשף לו במהלך הביקורת שיערוך בחברה?
8. האם נדרשת חתימה מחדש על דוחות כספיים שנתיים הנכללים בתשקיף, ועל דוח רואה החשבון המבקר על דוחות כספיים אלה, לאור הזמן שעבר ממועד פרסום הדוחות הכספיים השנתיים ועד למועד פרסום התשקיף?
9. האם ניתן לקיים ישיבת דירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים של החברה, שלא בנוכחותו של רואה החשבון המבקר או של נציגו?
10. האם רשאי רואה חשבון להתפטר בתפקידו כרואה חשבון מבקר של חברה פרטית מבלי להסביר לבעלי המניות של החברה את המניעים להתפטרותו?

שאלה מס' 6 – 15 נקודות

בשנים האחרונות, ובמיוחד עם המעבר ליישום תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), גבר במידה ניכרת השימוש בהערכות שווי, למטרות דיווח כספי (להלן-"הערכות שווי", או "מעריכי שווי"). ביצוע לקוי של הערכות שווי, עלול לחשוף את רואה החשבון המבקר לסיכוני ביקורת משמעותיים, ולמתן חוות דעת שגויה על הדוחות הכספיים המבוקרים על ידו.

במשרד רואי חשבון נערך דיון מקצועי לצורך ריענון נוהלי הביקורת של דוחות כספיים המיושמים ע"י עובדי המשרד. במהלך הדיון בנושא ביקורת הערכות שווי, הושמעו הדעות והאמירות, המתייחסות למקרים ולנסיבות שונים, דלקמן:

1. "אין הוראות והנחיות של גופי רגולציה בישראל בתחום הערכות השווי – כל דיכפין יטה ויעריך. מצב זה עלול להעמיד אותנו כרואי חשבון מבקרים במצב עגום ומסוכן, בו אנו נאלצים להסתמך בחוות דעתנו על הדוחות הכספיים, על הערכות שווי בלתי מקצועיות.

2. "חבל שהגופים המקצועיים של רואי החשבון לא הוציאו נהלים מנחים לביצוע הערכות שווי, שכן היינו יכולים להסתייע בהם לצורך הערכת טיב הערכות השווי, המהוות בסיס לדיווח הכספי".

3. "הערכות השווי המוצגות בפנינו מבוססות על היוון תזרימי המזומנים העתידיים (DCF), ומתעלמות מגישות אחרות להערכת שווי, מעריכי השווי טוענים שזו הגישה המועדפת להערכת שווי למטרת דיווח כספי".

4. "בהערכות שווי מתעוררות לעיתים בעיות אתיות של אובייקטיביות ואי תלות, מצד מעריך השווי כלפי הגוף המבוקר. חלק מהערכות השווי נעשות ע"י הגופים המבוקרים עצמם, או ע"י גורמים הקשורים בהם. אל לנו להסתמך על הערכות שווי מסוג זה".

5. "ישנם מקרים בהם אין התקשורת מסודרת בין מעריכי השווי לגופים המבוקרים - מגדירים את העבודה, וקובעים את עלותה ואת לוח זמנים לביצועה, וזהו. לדברי הגופים המבוקרים, אין צורך ביותר מכך, שכן מהות העבודה ידועה וברורה".

6. "נמצאו מקרים שהסדר התשלום למעריך השווי עבור עבודתו לא היה ברור, הגוף המבוקר סרב לפרט מעבר לעלות הכוללת החזויה, בטענה שהסדרי התגמול, בהיותם עניין מסחרי אינם מעניינו של רואה החשבון המבקר".

7. "נתקלתי במקרה בו הגוף המבוקר התחייב לשפות את מעריך השווי בגין כל נזק שיגרם לו בעתיד, כתוצאה ממתן הערכת השווי שבוצעה על ידו".

8. "בהערכת שווי שהוצגה בפני, צוין כי חלק מהנכסים שנכללו בהערכת השווי – הוערכו ע"י אחרים, ללא ציון זהותם".

9. "הערכות השווי אמורות להיות שמרניות ולהציג את הנכסים המוערכים בערכי ממוש ריאליים, שכן אחרת ינופחו הנכסים ותוצגנה תוצאות כוזבות".

10. "הערכות השווי הינן, בדרך כלל, מהותיות מאד לדוחות הכספיים, ורב הסיכון הכרוך בהן. לפיכך, עדיף להתייחס אליהן בחוות דעתנו על הדוחות הכספיים, כדי שלא יטענו שלא הפנינו תשומת הלב אליהן.

נדרש

1. חווה דעתך על האמור לעיל, ועל השלכותיו על תהליך הביקורת בחברה (יש להתייחס בתשובה לכל סעיף בנפרד).
 2. ערוך תכנית ביקורת קצרה ותמציתית, הכוללת עשרה נהלי ביקורת עיקריים בלבד, לבדיקת הערכת שווי של נכסי מקרקעין, כחלק מביקורת הדוחות הכספיים השנתיים של חברה ציבורים שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.
- הנחייה: אין להציג יותר מעשרה נהלי ביקורת עיקריים.

שאלה מס' 7 – 5 נקודות

בכתבה שפורסמה בכתב עת מקצועי נכתב כדלקמן: "בביקורת חקירתית נהוג לסווג את ההונאות לשני סוגים: הונאות ניהוליות (MANAGEMENT FRAUD) והונאות תאגידיות (CORPORATE FRAUD)".

נדרש:

1. הסבר ופרט את ההבדלים בין שני סוגי ההונאות.
2. פרט והסבר את ההבדלים בין ביקורת חקירתית, הנערכת ע"י גורם חוקר כלשהו, לבין ביקורת של דוחות כספיים הנערכת ע"י רואה חשבון מבקר.

שאלה מס' 8 - 10 נקודות

בדיון מקצועי שנערך במשרד רואי חשבון, בנושא בסיס הדיווח הכספי בישויות מסוימות, הושמעו הדעות וחילופי הדברים דלקמן:

1. במענה לדבריו של רו"ח שזיפי כי: "הלקוחות ממציאים כל מיני דרכי רישום ובסיסי דיווח – לא הספיק להם בסיס המזומנים, הם הרחיקו לכת והמציאו את "בסיס המזומנים המעורב", ואת "בסיס המצטבר המעורב", שהינם עירבוב של בסיס המזומנים ובסיס הצבירה, הם רוצים לדווח על פי בסיסים שונים ומשונים אלה, ושאלנו נסכים ונאשר דוחות כספיים הערוכים על פיהם. עלינו להסתייג מדוחות כספיים הערוכים על פי בסיסי דיווח מעורבים", אמר רו"ח תפוחי: "שזיפי צודק. לאחרונה קיבל בסיס מזומנים הכרה בתקינה החשבונאית, וניתן לאשר כל דוח כספי הערוך על פיו, אך לא כך הדבר לגבי דוחות הערוכים על פי בסיסי דיווח מעורבים".
2. אמר רו"ח אגסי: "יש להבחין בין סוגי יישויות שאושרו להן, ע"י הגופים המוסמכים לכך, כללי דיווח כספי השונים מכללי הדיווח המקובלים, המבוססים על ערבוב שרירותי של בסיסי דיווח, לבין לקוחות שהחליטו על דעת עצמם לאמץ מדיניות חשבונאית חריגה של בסיסי דיווח שונים, שאינם עומדים במבחן המציאות. לגבי הראשונים – אין לנו ברירה, ואנו חייבים להתיישר עם ההחלטות, ולחוות דעה בלתי מסוייגת על דוחותיהם הכספיים, אך לגבי האחרים – עלינו להתנגד לכך, ולהסתייג בדוחותיהם הכספיים".
3. במענה לדבריו של רו"ח תפוחי כי: "קיים שוני בין ביקורת דוחותיהן הכספיים של חברות המדווחות על בסיס מזומנים, או על בסיס מזומנים מעורב במצטבר, לבין ביקורת דוחותיהן הכספיים של חברות המדווחות על בסיס מצטבר", אמר רו"ח הדרי: "ביקורת הינה ביקורת, ואיני רואה שוני בין ביקורת של גוף המדווח על בסיס מצטבר, לבין ביקורת של גוף המדווח על בסיס מזומנים או על בסיס מעורב".

4. במענה לדבריו של רו"ח ארזי כי: "דוח רואה החשבון המבקר על דוחות כספיים של גופים המדווחים על בסיס מזומנים, או על בסיס מעורב, שונה מזה המתייחס לגופים המדווחים על בסיס מצטבר". אמר רו"ח ברושי: "מה הקשר בין דוח רואה החשבון המבקר לבין בסיס הדיווח בדוחות הכספיים – חוות הדעת תהיה אותה חוות דעת – היא לא תושפע מבסיס הדיווח, אלא רק מכך שהדוחות הכספיים נכונים או לא".

5. במענה לדבריו של רו"ח ארזי כי: "לאחרונה נתקלתי בתופעה של לקוחות המבקשים לערוך שני סטים של דוחות כספיים – אחד על בסיס מזומנים לצורכי דיווח כללי ולמס הכנסה, והשני על בסיס מצטבר לצורכי דיווח לבנקים, המבקשים לקבל דוחות כספיים אלה לצורך הקצאת אשראי. נתבקשתי לבקר את שני הדוחות הכספיים ולחוות דעתי עליהם, מה עושים?", "ענה לו רו"ח שזיפי: "אין אפשרות לחוות דעה על שני דוחות כספיים הערוכים לפי בסיסי דיווח שונים, ובוודאי שלא לחוות דעה כי שניהם תקינים. תחליט מה הנכון מביניהם, ותתייחס אליו בלבד בחוות דעתך".

נדרש:

חוות דעתך על חילופי הדעות שהובאו לעיל ונמקה (יש להתייחס לכל סעיף בנפרד).

שאלה 9 – 10 נקודות

משרדך מונה לאחרונה כרואה החשבון המבקר של בנק קרדיט בע"מ (להלן – "הבנק"). לבנק כ – 120 סניפים הפרוסים ברחבי הארץ ועשרות אלפי לקוחות. במהלך פגישה ראשונית שערכת לצורך הכרת מערך המחשוב בבנק, נמסרו לך הפרטים שלהלן:

1. רוב מערכות המידע הבנקאיות שבשימוש הבנק, הינן מערכות שפותחו על ידי עובדי הבנק לפני 7-12 שנים. המערכת לניהול משכנתאות הינה תוכנת מדף שנרכשה לפני שנה.
2. לאור מתקפות הסייבר שאירעו לאחרונה בישראל ובעולם, הוחלט על ידי דירקטוריון הבנק להפנות חלק מתקציב המחשוב של הבנק לפיתוח ורכישת אמצעי הגנה מפני מתקפות סייבר.
3. בכוונת הבנק לאפשר במהלך השנה ללקוחותיו לקבל חלק מהשירותים הבנקאיים באמצעות הטלפון סלולרי.
4. במהלך השנה האחרונה התקשר הבנק בהסכם עם חברה הודית לרכישת מערכת מחשוב מתקדמת הכוללת את כל פעילויות הליבה הבנקאיות, לרבות: ניהול חשבונות עו"ש, מט"ח, שוק ההון, הלוואות ופיקדונות. נמסר לך כי המערכת החדשה, המתוכננת לפעול בעוד כשנתיים, הינה מערכת מתקדמת, שתאפשר עדכון הנתונים בזמן אמת, להבדיל מהמערכת המיחשובית הקיימת, הדורשת עיבודי לילה.

נדרש

1. פרט את הסיכונים לבנק כתוצאה ממתקפת סייבר, ובאילו אמצעים על הבנק לנקוט על מנת להקטינם.
2. פרט והסבר כיצד יושפעו נהלי ביקורת מערכות מידע ממוחשבות שתערוך במסגרת הביקורת של הדוחות הכספיים, מהמהלך המתוכנן ליישום שירותים בנקאיים באמצעות הטלפון סלולרי.
3. לצורך עריכת הביקורת בנושא המשכנתאות, החלטת לעשות שימוש בטכניקת תיחקור נתונים. פרט את היתרונות ואת החסרונות של שימוש בטכניקה זו לצורך עבודת הביקורת.
4. התבקשת ללוות את פרויקט החלפת מערכות המידע של הבנק. פרט והסבר את נושאים בהם תתמקד בכל אחד משלבי מחזור החיים של המערכת הבנקאית החדשה (נא להתעלם מסוגיית אי התלות של רואה החשבון המבקר, אם קיימת).

שאלה מס' 10 – 10 נקודות

ענה בקצרה על מגוון השאלות הבאות (נמק ובסס את תשובותיך):

1. האם ניתן להוציא דוח רואה חשבון מבקר בנוסח האחיד (ללא הסתייגות) על דוחות כספיים שנתיים של חברה פרטית, הרשומה ופועלת בישראל, שאינם כוללים מידע על המדיניות החשבונאית, ששימשה בסיס לעריכת הדוחות הכספיים, למעט אמירה דלקמן:
"החברה עורכת את דוחותיה הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל".
2. האם ניתן להוציא דוח רואה חשבון מבקר בנוסח האחיד (ללא הסתייגויות) על דוחות כספיים שנתיים של חברה פרטית, הרשומה ופועלת בישראל, הערוכים עפ"י כללי חשבונאות בינלאומיים (IFRS) וניתן לכך גילוי בדוחות הכספיים?
3. האם ניתן להוציא דוח רואה חשבון מבקר בנוסח האחיד (ללא הסתייגות) על דוחות כספיים שנתיים של חברה פרטית, הרשומה ופועלת בישראל, הערוכים עפ"י כללי חשבונאות אמריקאיים (US GAAP), וניתן לכך גילוי בדוחות הכספיים?
4. האם ניתן להוציא דוח רואה חשבון מבקר בנוסח האחיד (ללא הסתייגות) על דוחות כספיים של חברה פרטית הרשומה בישראל, שהנתונים בהם נקובים במטבע חוץ בלבד?
5. האם ניתן להוציא דוח סקירה על מידע כספי ביניים בלתי מבוקר, בנוסח האחיד, במקרה בו נתגלו בחברה ליקויים חמורים בבקרה הפנימית?
6. מה הוא המידע האינפורמטיבי הבסיסי אודות החברה המדווחת, שיש לכלול בביאורים לדוחותיה הכספיים השנתיים, בהנחה שלא ניתן למידע זה גילוי במקום אחר, במסגרת מידע אחר המפורסם יחד עם הדוחות הכספיים?
7. האם רואה חשבון מבקר אחראי לנאותותם של נתוני ההשוואה, שבוקרו ע"י רואה חשבון מבקר קודם, והנכללים בדוחות הכספיים השנתיים עליהם הוא מחווה דעתו?
8. האם רשאי רואה חשבון מבקר להוציא ללקוחו אישור על נאותותו של מאזן בוחן שהופק ע"י הלקוח?
9. האם רשאי רואה חשבון מבקר להמציא, ללקוח המבוקר על ידו, מסמך המאשר כי הלקוח משלם לעובדיו שכר שאינו נמוך מהמינימום שנקבע בחוק ?
10. האם רשאי רואה חשבון להוציא דוח מיוחד לחברה שדוחותיה הכספיים מבוקרים ע"י רואה חשבון אחר?

